

Vårt Falun

**Kontaktcenter
har öppnat**

**UPPTÄCK
CYKELSTIGARNA
PÅ LUGNET!**

**Dina val
TEMA: HANDEL
spelar roll**

*Evenemang
juni–augusti*

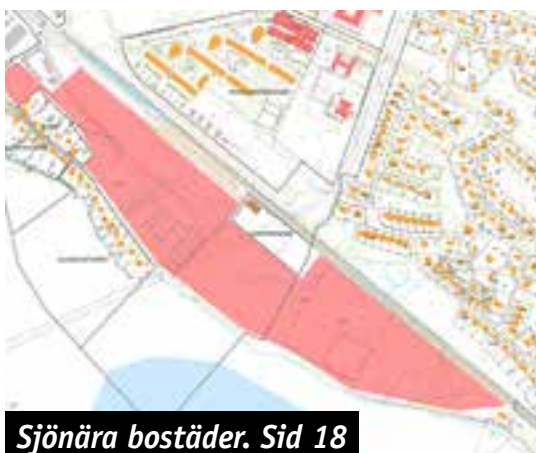

/I detta nummer

Foto: Ulf Palm

Tema: Handel. Sid 10–13

Sjönära bostäder. Sid 18

Foto: Peter Dahlkvist.

Fina cykelstigar på Lugnet. Sid 19

Bild: Falugruppen

Efterlängtat byggstart. Sid 9

Foto: Ulf Palm

När får du kommunalt VA? Sid 14

Foto: Kerstin Lundin

Fördjupad översiktsplan. Sid 6

ÄR DU DEN
VI SÖKER?

TUSENTALS UNDERBARA, ROLIGA OCH KLOKA ELEVER I FALU KOMMUNS SKOLOR SÖKER JUST NU ETT 40-TAL PEDAGOGER.

Är du den vi söker?

Läs mer på falun.se/läraresökes. Här finns mer information och filmer där barnen själva berättar hur världens bästa lärare ska vara.

Välkommen med din ansökan!

Sök pengar till roliga fritidsaktiviteter

Är du 13–20 år och har idéer och tankar om roliga fritidsaktiviteter? Nu kan du ansöka om bidrag för att starta en aktivitet, ett projekt eller genomföra ett evenemang.

■ **FRITID/** Du kan ansöka om max 10 000 kronor och aktiviteten ska vara öppen för flera deltagare. Ta chansen att förverkliga några av dina idéer!

Gör så här

Fyll i ansökningsblanketten som finns på våra kommunala fritidsgårdar eller på respektive fritidsgårds hemsida. Beslutet om just ditt förslag får ekonomiskt stöd tas inom högst sju dagar.

Kommunen laddad för elbilar

I Falu kommun finns det fem snabbbladdare för elbilar: två i centrala Falun och en vardera i Enviken, Svärdsjö och Bjursås.

■ **HÅLLBARHET/** Placeringen av de olika snabbbladdningsstationerna är noga utvalda, för att uppnå maximal nytta för både kommuninvånarna och förbipasserande trafik. Den geografiska spridningen innebär att Falu kommun nu har unika förutsättningar för elbilstrafik.

– Var man än befinner sig i kommunen, har man som mest 25 km till närmaste snabbbladdningsstation. Med en sådan kan man fylla sin bil med upp till 100 km räckvidd på 15 minuter. Alla bilar som färdas inom kommunens gränser, kan nu utan problem köra på el, berättar Daniel Asplund, Falu Energi & Vatten.

Utöver de fem snabbbladdningsstationerna i Falu kommun finns även många långsamma och halvsnabba laddstolpar vid bland annat Lugnet, Falu gruva, Sundborns kraftstation och på flera parkeringar i centrala Falun. Laddstationerna används allt mer, i takt med att elbilarna blir fler.

Foto: Ulf Palm

Så såg det ut i Faluån 2014 under premiären av gummibåtshänget.

Välkommen till Å-festen!

Just nu är Å-festen i full gång. Kanske har du redan hunnit dansa under kulörta lyktor på dansbanan på Fisktorget eller spanat in gummibåtshänget i lördags?

■ **Å-FESTEN FORTSÄTTER** ända fram till 11 juni. De närmaste dagarna, tisdag 7 juni–lördag 11 juni kan du bland

annat besöka den italienska matmarknaden på Fisktorget. Marknaden går under namnet "The Italian Village" och är ungefär hälften så stor som den internationella matmarknaden som tidigare besökt Falun.

Förutom mat, som går att äta på plats eller ta med hem, säljs också handgjorda kex, choklad, glass, ost, oliver, charkuterier, såser, växter, smycken, kläder, kaffe och mycket mer.

Patricia Wallin Granhagen, Centrala Stadsrum, räknar med att den italienska matmarknaden kommer att locka 50 000–100 000 besökare.

– Vi får hit en liten bit av Italien och det är vi väldigt glada för. Extra roligt är att gallerierna väljer att haka på det italienska temat, berättar hon.

Hela programmet och mer info: falun.se/åfesten

Mycket på gång

Här kan du se alla **aktuella planer** och **byggprojekt** i Falu kommun. Mer information hittar du på falun.se. Har du frågor, hör av dig till kontaktcenter, tfn 023-830 00.

/PLANER

- 1 **Ingarvet.** Planläggning för utökning av Ingarvets industriområde.
- 2 **Svärdsjögatan.** Planläggning för bostäder
- 3 **Tullkammargatan.** Planändring.
- 4 **Tallbacksvägen.** Planläggning för bostäder.
- 7 **Hanröleden.** Planläggning för omvandling till livsmedelsbutik.
- 8 **Högboområdet.** Planläggning för nya bostäder på Högbo.
- 9 **Främby Udde resort.** Planändring för bl.a. hotell.
- 10 **Kårarvets koloniområde.** Planläggning av området.
- 11 **Östra Humlebacken.** Planläggning för bostäder.
- 12 **Norra Järnväggsgatan.** Planläggning för bostäder.
- 13 **Västra Hosjö.** Planläggning för trafikplats och cykelväg.
- 15 **Bergalid.** Ändring av plan för nytt bostadshus.
- 16 **Kv Gamla Bergsskolan.** Utveckling av kvarteret med kopplingar till Södra centrum.
- 18 **Kv Posten.** Planläggning för bostäder.
- 21 **Nordvästra delen av Myran.** Planläggning för verksamheter och bostäder.
- 22 **Borgärdet Kvarnen.** Planändring.
- 23 **Kungsgårdsvägen.** Nytt bostadsområde.
- 24 **Britsarvsskolan-Tegelbruksskolan.** Planläggning för vårdboende m.m.
- 26 **Zinkstigen/Nedre Gruvriv.** Planläggning för småhus-tomter.

- 30 **Linghedsskolan m.m.** Planändring.
- 31 **Östra Främby.** Planläggning för bostäder.
- 32 **Storgårdsvägen Bjursås.** Planläggning för bostäder.
- 33 **Västra Tallen.** Planläggning för verksamhetsmark.
- 37 **Kv Rödbro.** Planändring för bostäder.
- 42 **Stabergsviken.** Planläggning för småhusområde.
- 54 **Stora Källviken.** Planläggning för småhusområdet.
- 55 **F.d. Sankt Örjans kapell.** Planändring för verksamheter.
- 56 **Sundborns centrum.** Planändring bostäder, skolan och lokaler.
- 57 **Årummet.** Planering och projektering pågår.
- 61 **Strandvägen.** Planläggning för bostäder.
- 62 **Källviksberget.** Planläggning för småhusområde.
- 63 **NV Lugnet.** Planläggning för verksamheter.

/BYGGPROJEKT

- 5 **Lasarettet.** Byggnation av helikopterplatta.
- 6 **Främby.** Vildvattenpark.
- 14 **Kv Västra Falun 11-13.** Nybyggnad av flerbostadshus, 25 lgh.
- 29 **Hälsinggården.** BoKlok bygger 36 bostadsrätter i etapp 1.
- 34 **Lilla Källviken.** Utbyggnad av gator och försäljning av småhus-tomter samt nybyggnad av parhus.
- 35 **Kv Västra Falun 4.** Nybyggnad av flerbostadshus, 21 lgh.
- 36 **Polishuset.** Ombyggnation.
- 39 **Fd Hälsinggårdsskolan.** Nybyggnad av flerbostadshus, Bovieran, 48 lgh.

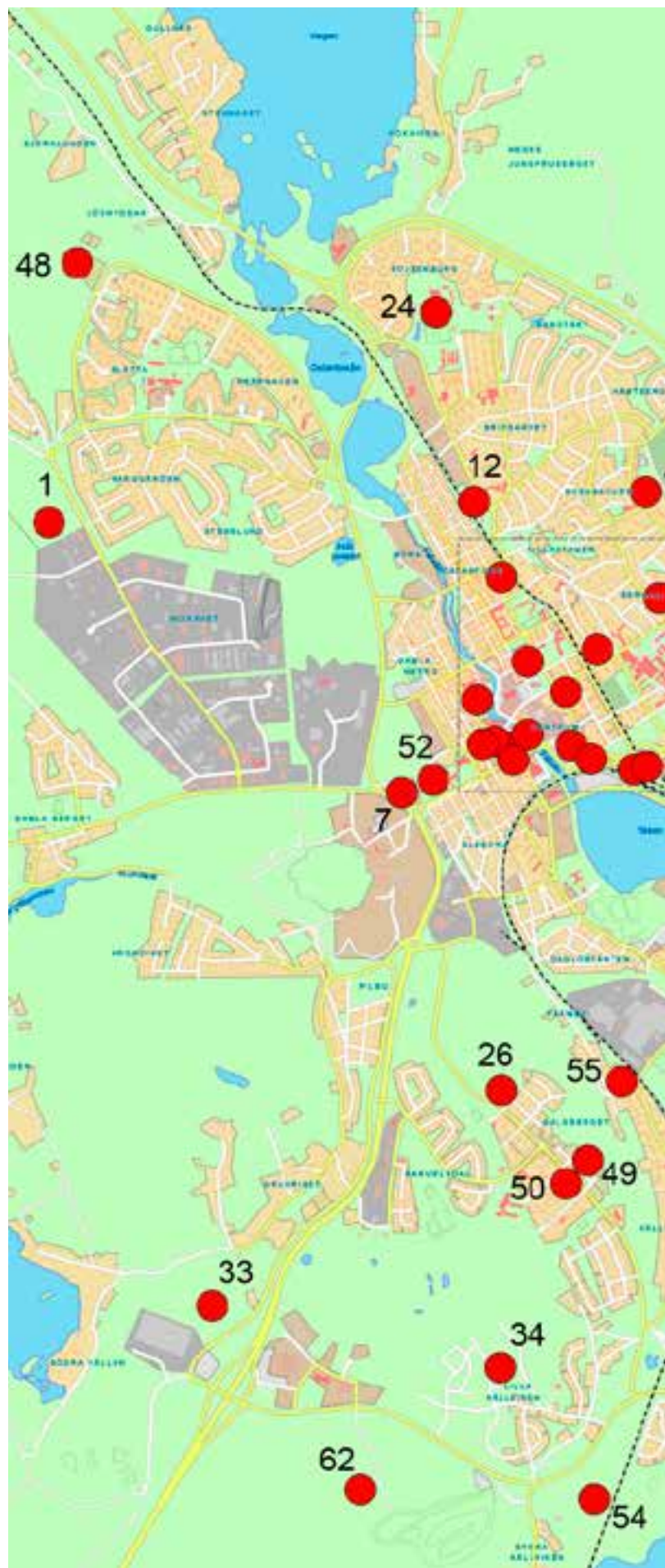
- 40 **Kopparvägen.** Nybyggnad av gruppbostad.
- 45 **Valhalla.** Ombyggnad av f.d. skola till kontor.
- 47 **Högbo.** Ombyggnad av fastighet till flerbostadshus.
- 48 **Herrhagen.** Utbyggnad av gator pågår. Försäljning av småhus-tomter 2016.
- 49 **Galgberget.** Byggnation av flerbostadshus, Kopparstaden.
- 50 **Galgberget.** Byggnation av flerbostadshus, Guldstigen Fastigheter AB.
- 53 **Myntgatan.** Byggnation av nöjesanläggning i kv Västra Falun.
- 59 **Trotzgatan 48.** Nybyggnad av radhus och flerbostadshus.
- 60 **Bjursås.** Nybyggnad av skola.

/ÖVRIGT

- 17 **Resecentrum.** Markarbeten återstår.
- 25 **Isalanäset.** Blivande naturreservat.
- 27 **Borgärdet.** Utveckling av Borgärdets centrum.
- 38 **Myran.** Våtmarksprojekt.
- 41 **Herrgårdsviken.** Utbyggnad av allmänt va-nät 2014-2016.
- 44 **Länsbodarna.** Utbyggnad av allmänt va-nät 2013-2015. Upphävande av detaljplan.
- 52 **Hyttgårdsparken.** Utökning av skateparken, utbyggnad på-börjas 2016.
- 64 **Stigaregatan/Falugatan.** Projektering för cykelväg.

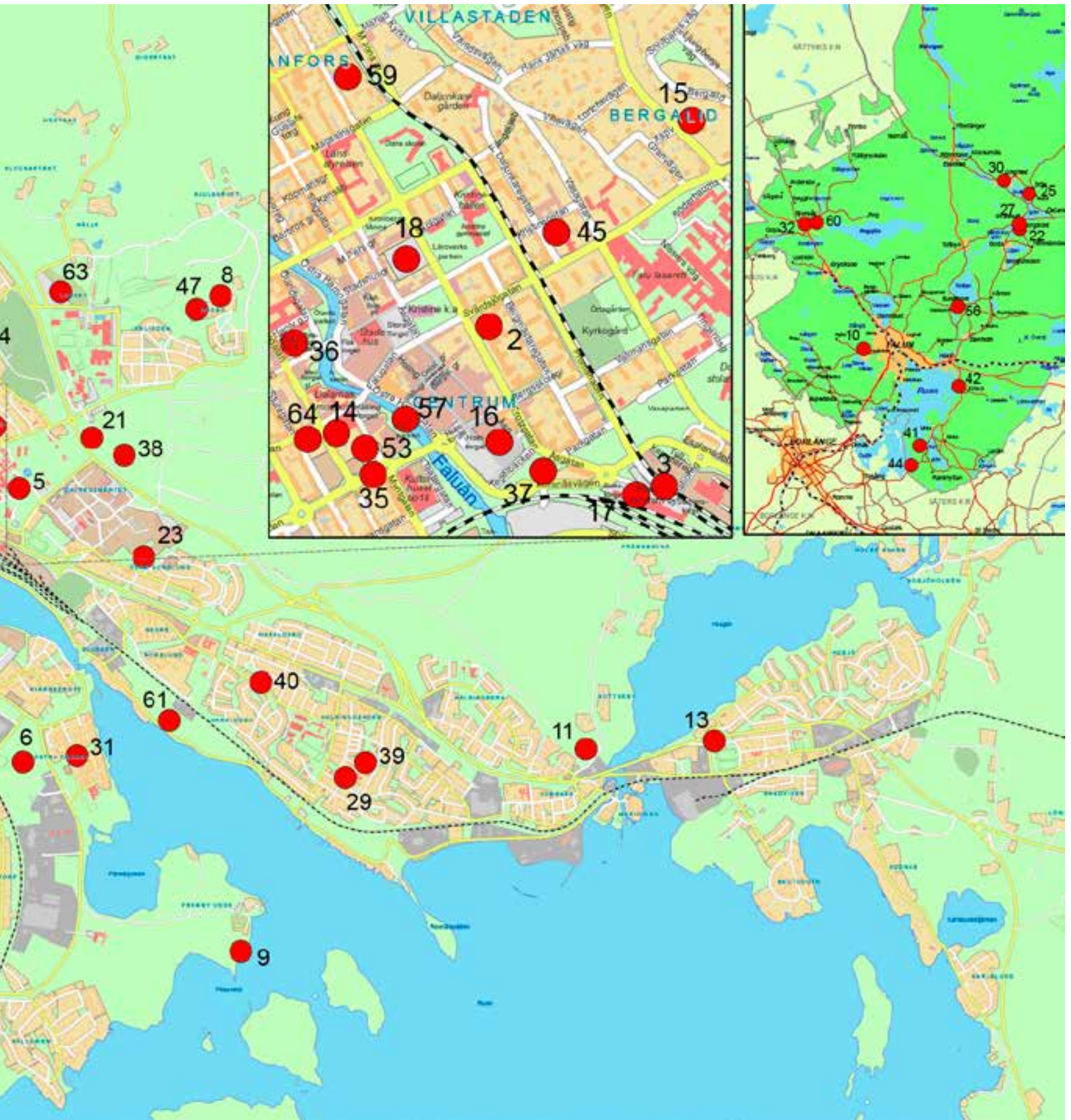
PÅ GÅNG ÄR ÄVEN:

Fördjupade översiktsplaner, Falu tätort och Varpan, delar av landsbygden och Runn.

i Falu kommun

Lugnetelever tog massor med medaljer

Årets Yrkes-SM hölls i Malmö 11–13 maj. Aldrig tidigare har Lugnetgymnasiets fordons- och transportprogram tagit hem så många medaljer på ett och samma mästerskap.

■ **YRKES-SM/** Totalt blev det ett SM-guld, två SM-silver och fyra SM-brons. Olle Karlsson vann SM-guld i billackering. Han kommer nu att vara en del av det svenska yrkeslandslaget som tävlar i nästa Yrkes-VM.

Mästerskapet hålls i Abu Dhabi, Förenade Arabemiraten, 14–19 oktober 2017.

Bilskadeteknik – medaljörer från Lugnetgymnasiet

- Silvermedalj: Tommy Mattson, Bilmetro AB, Falun
- Bronsmedalj: Alex Lindblad, Börje Johansson Bil, Åkersberga
- Bronsmedalj: Alexander Grandin, Bilmetro AB, Falun

Lackeringsteknik – medaljörer från Lugnetgymnasiet

- Guldmedalj: Olle Karlsson, RM Bilservice, Danderyd
- Silvermedalj: Therese Carlsson, BC Bilplåt & Lackering, Borlänge
- Bronsmedalj: Amanda Malm, AK Billackering, Avesta
- Bronsmedalj: Isak Lindsnäs, BC Bilplåt & Lackering, Borlänge

Närmare återvinning

Avfallsmängderna i Falun och resten av landet behöver minska.

■ **MILJÖ/** Undersökningar har visat att uppemot 40–50 procent i den brännbara soppåsen innehåller förpackningar som bränns upp istället för att återvinnas. Nu vill Falu Energi & Vatten hjälpa Faluborna till bättre och smidigare sopsortering genom kvartersnära återvinning.

– Det är ett testprojekt som vi genomför i fem olika bostadsområden i Falun, både flerfamiljshus och villor. Tanken är att komma närmare hemmet och göra det lättare för Faluborna att sortera sina sopor och framför allt förpackningar, berättar Hanna Bergman, återvinningschef.

– Går det bra så hoppas vi kunna erbjuda fler områden samma förutsättningar.

Alla kommuner ska ha en så kallad **översiktsplan**. Den berättar hur kommunen ser på användningen av olika mark- och vattenområden på lång sikt, men även på hur den redan byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

TEXT OCH FOTO: Kerstin Lundin

Fördjupad översiktsplan anger riktningen

Vilka grönytor ska finnas i stadsmiljön? Det är en av många frågor som den fördjupade översiktsplanen tar upp.

■ **SAMHÄLLSBYGGNAD/** Översiktsplanen är kommunens politiska vilja för den långsiktigt hållbara utvecklingen av den byggda miljön de kommande 10–20 åren.

2014 tog Falu kommun och Borlänge kommun fram en gemensam översiktsplan. Nu är det dags för de båda kommunerna att var för sig ta nästa steg. För Faluns del görs det i form av en fördjupad översiktsplan, som omfattar Falu tätort och området kring Varpan.

Arkitekt Per Grundström är Falu kommuns projektledare, han vet mer om processen.

Varför behövs en fördjupad översiktsplan?

Den gemensamma översiktsplanen för Falun och Borlänge är inte så detaljerad och någon aktuell fördjupad översiktsplan för Falu tätort har vi inte. Den senaste är från 1994 och mycket har hänt sedan dess. Till exempel har klimat- och hållbarhetsfrågorna kommit upp betydligt mer på agendan idag.

Vad ska den fördjupade planen användas till?

– Den blir en vägledning när politikerna ska

”Falubornas synpunkter är väldigt viktiga”

Per Grundström, projektledare.

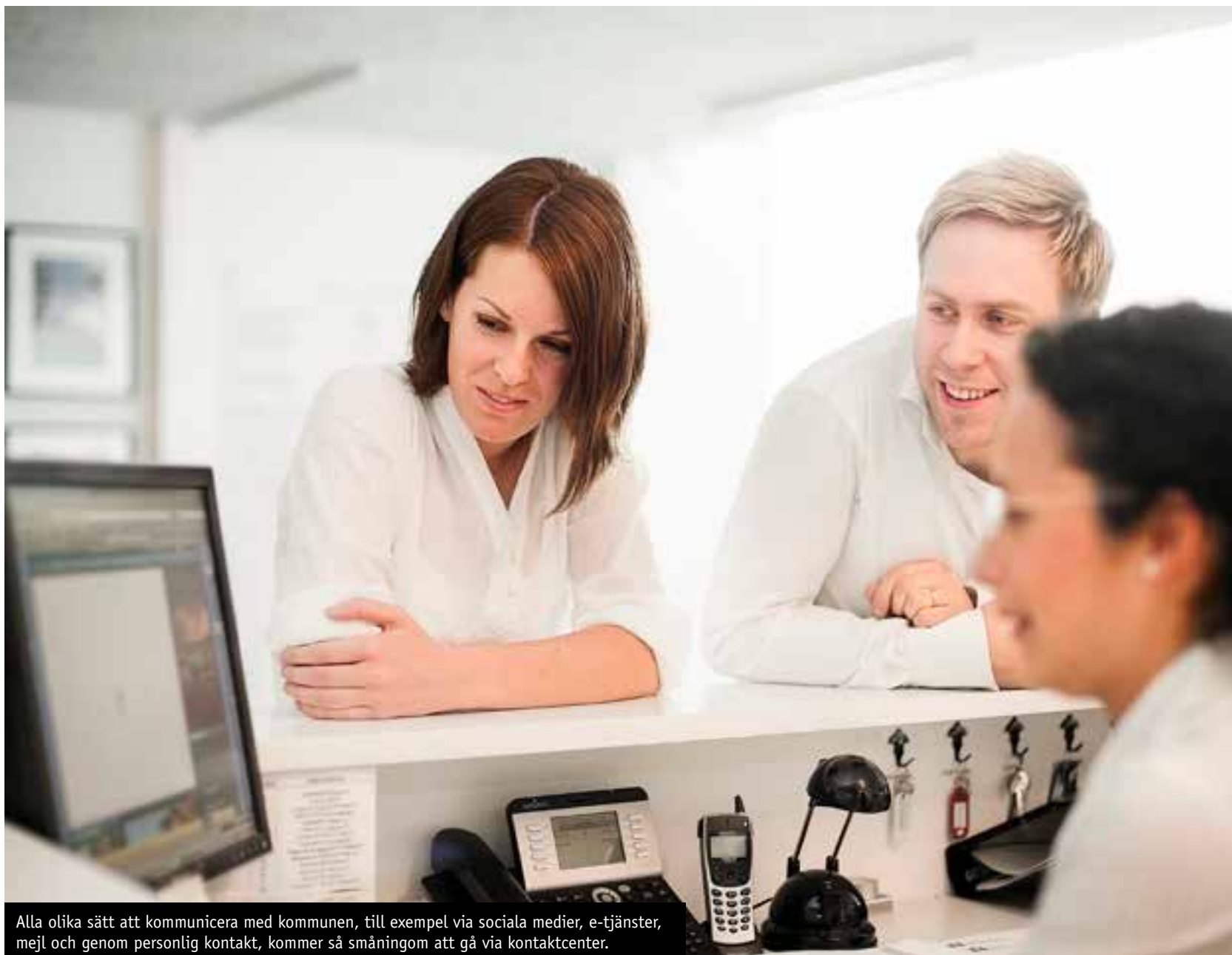
fatta beslut om exempelvis bostäder, parker, trafiknät och så vidare. Mycket fokus ligger på bostäder och bostadsbyggande.

I den gemensamma översiktsplanen sägs till exempel att städerna ska växa främst genom förtätning, eller i riktning mot varandra. I den fördjupade översiktsplanen är vi mer konkreta och kan exempelvis peka ut tänkbara nya bostadsområden, men också visa vilka värden vi ska bevara och var vi inte bör bygga.

Får Faluborna vara med och tycka till?

– Absolut! Falubornas synpunkter är väldigt viktiga. Vi har redan samlat in en hel del synpunkter och tar gärna emot fler på: falun.se/falun2030.

Enligt vår tidplan ska kommunfullmäktige fatta beslut om den fördjupade översiktsplanen i januari 2018. Innan dess kommer alla intresserade att ha chans att tycka till, bland annat under samrådstitiden, som vi planerar att genomföra under perioden november till januari 2017. Håll utkik på falun.se där vi efter hand kommer att berätta mer om projektet och bjuda in. ■

Alla olika sätt att kommunicera med kommunen, till exempel via sociala medier, e-tjänster, mejl och genom personlig kontakt, kommer så småningom att gå via kontaktcenter.

Nu är kontaktcenter igång!

Enklare att ta kontakt, snabbare svar och bättre service. Det är vad Falu kommuns **kontaktcenter** ska åstadkomma på sikt. Startskottet gick 1 juni och nu ansluts de olika förvaltningarna till kontaktcenter, en efter en. Det är ett omfattande arbete som väntas vara helt klart 2018.

■ **SERVICE/** Drygt hälften av alla försök att komma i kontakt med tjänstemän inom Falu kommun lyckas inte i dag.

– För att vi ska bli enkla att samarbeta med och vara mer till nytta för Faluborna förändrar vi kontaktvägarna, säger projektledaren Kristina Harsbo.

För Falubornas del innebär kontaktcenter att det blir enklare att komma i kontakt med

kommunen, att de får bättre service och oftast direkt svar på sina frågor.

Du vänder dig alltid till samma ställe och behöver inte hålla reda på telefontider eller vem som gör vad.

Svar direkt

Så här till en början svarar kontaktcenter på frågor som handlar om bygga, bo, miljö,

trafik och näringsliv – frågor som sorterar under miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen.

– Kontaktcenter svarar på frågor, ger mer information, lotsar på webben och hjälper till med blanketter och så vidare. Knivigare frågor skickas vidare till olika handläggare, förklarar Kristina Harsbo.

Samtal och mejl som kommer till kontaktcenter och rör andra verksamhetsområden skickas som vanligt vidare till rätt avdelning och rätt person. ■

Falu kommuns kontaktcenter

Telefon:
023-830 00

E-post:
kontaktcenter@falun.se

Besöksadress:
Egnellska huset,
Myntgatan 4 (vid
Hälsingtorget)
Öppet: vardagar
kl 8–16 (juni–
augusti), kl 8–17
(september–maj)

Brukar du ta bussen? Från 14 augusti gäller ny trafik och tidtabell. Läs mer på information.dalatrafik.se

Så blir nya busstrafiken

Från 14 augusti får Falun och Borlänge en **ändrad stadstrafik**, samtidigt som de båda städerna får en mer sammanhängande trafik.

■ **TRAFIK/** Dalatrafik, Falu kommun och Borlänge kommun har gjort en översyn för att effektivisera busstrafiken. Bakgrunden är ett minskat resande och höjda kostnader.

Målet med den nya trafiken är att så många som möjligt ska kunna använda den och att så få som möjligt ska få en sämre service.

Det kan innebära en längre promenad till och från hållplatsen, men på en del sträckor blir också avstånden och restiden kortare.

Nyheter i stadstrafiken

I Falun kommer du som reser till eller från Hälsingberg, Hosjöstrand och Hosjöholmen att få ett lite längre avstånd till bussen, men å andra sidan kommer den att gå betydligt snabbare in till centrum.

För dig som bor på Kvarnberget blir hållplatserna på Främbyvägen de närmaste.

Mjuka linjen (linje 20 och 21) tas bort.

Du som tidigare använt den hänvisas till ordinarie linjer. Till lasarettets huvudentré kan du exempelvis åka med linje 11.

Direktbussar mellan städernas ytterområden

Linje 151 och 152 mellan Falun och Borlänge förlängs och blir en del av stadstrafiken. Det gör det lättare att åka direkt mellan städernas ytterområden.

Linje 151 går från Kvarnsveden i Borlänge via Tjärnavägen och centrum vidare till Falun. Där fortsätter den via Svärdsjöгатan och Lugnetleden till Bojsenburg. Linje 152 går från Skräddarbacken i Borlänge via Kupolen och Norra Backa vidare till Falun där den går via Svärdsjöгатan och Lugnetleden till Hosjö. Detta gör att exempelvis Hosjö får en direktbuss till centrum var 20:e minut som också fortsätter till Borlänge.

Linje 153 är en ny linje som främst för-

Försäljningsställen i Falun

- **Ica Maxi Stormarknad**, Dalregementet, tfn 023-661 32 00
- **Stationen, Café & Kiosk**, Resecentrum Falun, tfn 023-663 53 20
- **Hemköp City**, Holmgatan, tfn 023-268 50

Här säljs alla biljetter och kort, utom Seniorkort som du köper via Dalatrafiks kundservice.

/Ny busstrafik från 14 augusti

■ **Dalatrafik informerar om trafikförändringarna** på flera olika sätt. Bland annat ska du redan ha fått en informationsfolder hem i brevlådan.

Information finns även här:

Information.dalatrafik.se – på webbplatsen finns förändringarna beskrivna linje för linje, med kartor över linjesträckningar och tidtabeller samt svar på vanliga frågor. Från 1 juli finns den nya trafiken sökbar i Dalatrafiks reseplanerare. Via webbplatsen har du även chans att lämna synpunkter på den information som finns eller berätta om du saknar någon information kring förändringarna.

Kundservice, tfn 0771-95 95 95 – hit kan du ringa om du har frågor eller synpunkter.

stärker trafiken mellan Falun och Borlänge under rusningstrafik. Men den går även under dagtid på vardagar.

Linjen går från Lugnetområdet till Jaxrondellen i Borlänge och passerar i Falun bland annat lasarettets huvudentré, Resecentrum Falun och Knutpunkten. I Borlänge passerar den bland annat högskolan, Trafikverket och Borlänge centrum.

Med linje 151, 152 och 153 avgår en buss var femte minut mellan Falun och Borlänge på vardagsmorgnar samt eftermiddagar. Under dagtid på vardagar, går fortsättningsvis linjerna 151, 152 och 153 två gånger per timme. Det skapar avgångar var tionde minut mellan Falun och Borlänge under dagtid.

Förändringar på sträckan Falun-Grycksbo-Bjursås-Sågmyra

Du som reser på sträckan Falun-Grycksbo-Bjursås-Sågmyra kommer att påverkas av förändringar i direktbusstrafiken på sträckan Falun-Rättvik, vilket även ger justeringar på linje 241, 242 och 246.

På morgonen och eftermiddagen kommer linje 132 gå lika som idag. Under övriga tider, när färre reser med oss, kommer linje 132 att göra uppehåll på samtliga hållplatser som idag trafikeras av linje 246 på sträckan Falun-Bjursås (Korsvägen).

Grycksbo och Bergsgården kommer i fortsättningen även att trafikeras av vissa turer på linje 13.

Landsbygdstrafiken

Landsbygdstrafiken är kvar som tidigare, men det blir större förändringar för utbudet i Aspeboda. Läs mer på information.dalatrafik.se. Justeringar i tidtabellerna kommer att göras för att anpassa tiderna till den nya trafiken samt skolstart. ■

Snart byggstart

FÖR EFTERLÄNGTAD SKOLA

Bjursåsskolan åk 7–9 har lokaler med mycket stora renoveringsbehov och ska ersättas med en helt nybyggd högstadieskola, det beslutade kommunfullmäktige redan 2014. – Bygget är försenat på grund av omprioriteringar och överklaganden, men nu hoppas vi på byggstart i höst, säger projektledaren **Sandra Gossas**, Falu kommun.

TEXT: Kerstin Lundin. SKISS: Falugruppen

Bjursås nya högstadieskola byggs främst i trä och kommer att ha en Falusvart fasad med inslag av cederträ.

■ **SKOLA/** För att ge plats till nybygget rivs den nuvarande högstadieskolan. Rivningen sker i två steg, så att delar av skolan kan användas som skollokalerna under byggperioden.

– Den utredning som gjorts visar att en renovering av den nuvarande skolan skulle bli väldigt kostsam och att en nybyggd skola är det bästa alternativet. I och med att vi bygger nytt kan vi också få betydligt mer energieffektiva lokaler, berättar Sandra.

Preliminär tidplan

Den första etappen av rivningen, den som ska ge plats för den nya skolan, har pågått under våren och ska vara klar senast i mitten av juni. Därefter ska den nya skolan projekteras under sommaren

och hösten, med byggstart någon gång i höst. Målet är att den nya högstadieskolan ska vara inflyttningsklar till terminsstarten hösten 2017.

– Vi vet att många har väntat länge på att bygget ska komma igång och vi gör allt vi kan

”I och med att vi bygger nytt kan vi också få betydligt mer energieffektiva lokaler”

Sandra Gossas,
projektledare,
Falu kommun

för att processen nu ska vara så smidig som möjligt. Men en del faktorer kan vi inte påverka och därför är tidplanen preliminär, säger Sandra.

Bra arbetsmiljö

Den nya skolan blir cirka 2 650 kvm stor.

Byggnaden kommer att ha tre plan och bland annat rymma lektionssalar, grupprum, musikal, bildsal, slöjdsalar, bibliotek och personalutrymmen.

– Vi får nu lokaler som är optimalt disponerade för modern pedagogik, en skola som ger elever och personal en bra arbetsmiljö under lång tid framåt, säger Torbjörn Fernkvist, biträdande skolchef. ■

Kvälls- och nattlivet i en stad har stor betydelse för handeln på dagtid.

– Om man tycker det är trevligt att vistas i staden på kvällstid ökar sannolikheten att man också besöker staden på dagtid, till exempel handlar i butiker och äter lunch, berättar **Patricia Wallin Granhagen**, chef för Centrala Stadsrum som arbetar med utvecklingen av stadskärnan.

TEXT: Kerstin Lundin. FOTO: Ulf Palm

Många aktörer arbetar tillsammans för att fler ska trivas och vistas i stadskärnan.

Strategi för centrum på gång

■ **TEMA: HANDEL/** Just nu arbetar Patricia och hennes kollegor med Purple flag, en kvalitetsmärkning av Falun.

Syftet är att ta fram ett strategidokument och en åtgärdsplan som i slutändan ska bidra till att göra Falun till en mer attraktiv stad på kvälls- och nattetid. Och därmed också på dagtid.

Centrala Stadsrum kartlägger vad som finns, varifrån besökarna kommer och har dialog med fastighetsägare, butiksägare, krögare, kommunen, polis och andra aktörer.

– Vi driver projektet, men det finns många aktörer som är med och arbetar för att utveckla stadskärnan, säger Patricia och betonar att projektet omfattar mer än bara handeln:

– Vi vill helt enkelt att fler människor ska röra sig i stan. Till exempel gå en promenad, stanna till vid en parkbänk, läsa en tidning och njuta av den fina miljön.

Purple flag-kartläggningen ska vara klar i oktober, då lämnar Centrala Stadsrum över ett förslag på handlingsplan till kommunpolitikerna.

– Det är viktigt att vi får en strategi som håller över tid, oavsett vilken politisk majoritet vi har, betonar Patricia.

Många unika butiker

Falun har idag en mix av unika butiker, kedjor, caféer, restauranger, frisörer med mera.

– De unika butikerna är något av Faluns signum och tillsammans med de större kedjorna blir det en väldigt bra och charmig blandning. Vi har även många bra restauranger, varav ett par är med i White Guide. Och nu i sommar kan Faluborna välja bland 32 uteserveringar.

På senare år har handeln i Sverige genomgått stora förändringar. Utvecklingen av stora shoppingcenter har utarmat stadskärnor runt om i landet. Samtidigt väljer allt fler att handla sina varor på nätet.

– De företag som lyckas bäst idag kombinerar fysiska butiker med näthandel, så kallad omnihandel. Du beställer en vara på nätet och hämtar den i butiken. Fördelen är att butiken inte behöver ha ett stort lager, men att man ändå träffar kunden. Då blir det en annan typ av relation, säger Patricia.

Hon berättar att Falun de senaste tre åren har fått 20 nya verksamheter i centrum. I de flesta fall handlar det om att större lokaler delats av till två.

– Med en mindre lokalyta krävs färre anställda för att ha översikt över butiken, så det är en ganska stor ekonomisk fråga för butikerna.

Bra utbud

Patricia tycker att Falun och Borlänge har utbud som kompletterar varandra på ett bra sätt.

Foto: Kerstin Lundin

“Vi vill helt enkelt att fler människor ska röra sig i stan”

Patricia Wallin Granhagen, chef, Centrala Stadsrum.

– Borlänge har såklart jättar som Ikea, Biltema och Julia, men om du vill hitta kläder, skor, smycken, presenter eller gå ut och kaka finns det ett väldigt bra utbud här på hemmaplan.

Hon tycker inte att Faluborna ska känna sig skyldiga att shoppa i hemstaden, utan att de ska göra det utifrån att Falun har väldigt mycket att erbjuda.

– Vi har också en genuin och trevlig miljö att strosa runt i och i butiker och restauranger har vi otroligt proffsig personal!

Falun har ett antal kvällsöppna krogar och dansställen, men det finns plats för fler, tycker Patricia.

– Definitivt! Planen är att Falu Bowling & Krog ska öppna i Falun 2017, men vi skulle gärna se att Falun fick ytterligare en nattklubb och ett ställe för dansbandspubliken.

Tror på Falun

Varje månad registreras cirka 230 000 rörelser på Holmgatan – en siffra som tyder på att Faluns centrum är relativt livligt.

– Det är definitivt ingen kris. Många handlar här och många tycker om att vistas i centrum, men visst finns det också en del att jobba med, säger Patricia.

Diös är den största fastighetsägaren i centrala Falun och bolaget arbetar nu intensivt

med ett antal projekt som har koppling till handeln, berättar affärsområdeschefen Jessica Nyman.

– Just nu pågår diskussioner och förhandlingar, så jag kan inte gå in i detalj på vad det är vi arbetar med. Vad jag kan säga är att vi verkligen tror på Falun som handelsstad. Här finns en fantastisk mysig stadskärna och den ska vi vara rädda om, säger hon.

Diös räknar med att Faluborna ska märka av de planerade insatserna redan framåt hösten.

– Falun är en plats där vi som fastighetsägare har massor av fina möjligheter. Det ska vi göra något verkligt bra av, säger Jessica Nyman. ■

/Purple flag

Den lila flaggan symboliserar en säker och attraktiv stad som håller en hög och trygg kvalitet, kvälls- och nattetid.

Purple flag arbetar utifrån fem fokusområden:

- **säkerhet** – trygg och säker innerstad dygnet runt
- **tillgänglighet** – lätt att ta sig till och röra sig i stadskärnan
- **utbud** – bra och intressant utbud från till exempel kl 07.00–02.00
- **plats** – funktion och utseende
- **policy** – gemensamt mål för ett tryggt Falun öppet för alla kl 07.00–02.00

HUR VILL NI UTVECKLA HANDELN?

Vårt Falun frågade alla politiska partier i kommunfullmäktige:

Handeln utvecklas, och näthandeln får en allt större betydelse. Det påverkar centrumhandeln, men berör också sportbutiker i

köpcentrum utanför centrum. I centrum handlar mycket om helhetsupplevelsen, där stadskärnans attraktivitet som helhet bidrar till en positiv upplevelse. Därför vill vi fortsätta utveckla centrum med ett brett utbud av restauranger, caféer och som butiker lockar. Vi vill utveckla området kring torget så att det blir den samlingspunkt som ett torg ska vara. Faluns styrka är stadskänslan, det ska vi ta vara på.

Idag handlar de flesta sina livsmedel i köpcentra, och passar då på att göra andra vardagsinköp. Det är en utveckling som vi tror kommer att bestå, men transporter är viktiga. Det gäller både kollektivtrafiken och den bilburna trafiken. Vi tror också att det behövs fler centrumnära infartsparkeringar där det går att ställa bilen gratis eller till låg kostnad.

Centerpartiet

För att utveckla vårt handelsutbud krävs ett antal samverkande aktörer där politiken är en.

Vi vill ha goda möjligheter att enkelt ta sig till affärer, restauranger o.s.v. med olika transportmöjligheter. Detta gäller framförallt Falu centrum men även i våra större orter som t.ex. Bjursås, Svärdsjö, Enviken. Att öka bostadsbyggandet i nära anslutning till handel ger bättre förutsättningar för utveckling.

- Aktivt arbeta för att få ett varierat handelsutbud.
- Fler arrangemang under hela året så att fler lockas komma till Falun.
- Hitta utbildningar som kan samverka med handelsutveckling.
- Söka utveckling inom integration för fler nya företag.
- Stadsplaneringen ska visa på långsiktigt tänkande vad gäller nyetableringar. En god vård, omsorg och skola som får människor att vilja flytta till vår kommun där kommunen är ett föredöme som arbetsgivare.

Falupartiet

Vi vill ha ett levande centrum med butiker, restauranger, kultur och nöjen, en del av handeln bör hamna i centrum. För att lyckas med det så måste man kunna nå centrum med både buss, bil och cykel. Parkeringar är viktiga och likaså hur busslinjer planeras. Vid detaljplanering bör man ta hänsyn till hur det påverkar centrumhandeln.

Det är bra om det byggs bostäder centralt, t.ex. som nu sker i kvarteret Västra Falun. Dels vill många bo där och samtidigt så får vi ett levande centrum.

Sällanköps handeln har fått en naturlig placering i Borlänge runt Kupolen och Ikea. Det är inte det vi ska konkurrera med. Vi ska satsa på en stadskärna som erbjuder en rad aktiviteter som gör det värt att besöka.

Idag finns det flera forum för möten mellan lokala butiker och politiker. Vi ser gärna att den typen av dialog hamnar i miljö- och samhällsbyggnadsnämnden för att få en större bredd och öppenhet.

Liberalerna

Handeln i Falun måste stärkas! Utvecklingen har gått åt fel håll i flera år: Tomma lokaler även i centrala lägen, handelsindex har sjunkit under många år liksom näringslivsrankingen. Flödet på Holmgatan under december har minskat med 17 % på två år.

Centrum kan räddas! Vi måste få in mer folk och kunder i centrum. Det måste vara lätt och bekvämt för både Falubor och tillresta. Större delen av det kundunderlag Falu centrum behöver bor inte där. Infarter, gator, skyltning och parkeringar måste anpassas till det.

Mer trafik ger mer folk som ger fler kunder som ger fler butiker och bättre utbud. Det finns inga åtgärder som kan uppväga bristen på folk och kunder. Sluta förbjuda trafik och skrämja bort besökare. Vi måste göra tvärtom. Återställ kapaciteten på Korsnäs vägen och öppna Östra Hamngatan. Mer jippon. Mer marknadsföring, även i grannorterna. Mer torghandel och viss parkering på torget.

Moderaterna

Handeln ska ge bra service och utbud till bofasta och besökare. Med smarta transporter och trafik, hälsosamma och lokalproducerade varor och att handeln skapar jobb bidrar den till ett hållbart Falun.

Centrum är den stora handelsplatsen. Den ska vara trygg, stå för mångfald och alla, även de som saknar bil, kan ta sig dit. För att stärka centrum lanserade S 2014 fyra mål, som Falun ska ha uppnått senast 2018:

- Fritt wi-fi i centrum
- Å-rummet ombyggt
- 100 nya bostäder i centrum
- Behålla p-platsantalet intakt, så att inte platser försvinner när centrum förtätas.

Vi vill inte ha ytterligare större handelsområden utanför stan innan vi vet att centrum står starkt.

I olika kommun- och stadsdelar är det viktigast att det finns livsmedelsbutiker, som kan vara ombud för andra tjänster. I Svärdsjö finns ett bredare utbud av butiker som serverar de norra kommundelarna och som är viktigt att värna.

Socialdemokraterna

Handeln är en naturlig del i människans vardag, som bidrar till att skapa trivsel och liv omkring sig.

Vänsterpartiets roll är att arbeta för bättre förutsättningar för en näringsrik handel, inte bara i Falu stad utan även i byarna utanför staden. Vi ser gärna en myriad av småbutiker med olika inriktningar inne i centrum, men också att det finns förutsättningar för mindre butiker på landsorterna.

Vi vill trycka på tillgången av kollektivtrafik, med låga priser så att bilen blir ett olönsamt alternativ. Tillgång, turtäthet och biljettpriser för kollektivtrafiken är behov av omprioriteringar och det finns ett tydligt samband mellan antal resenärer, hållplatsers belägenhet och en livfull handel. Handeln i sig är inte alltid nog för att skapa liv och rörelse, därför vill vi se till att skapa mer lägenheter inne i centrum. Människor lockar människor och där människor är växer handel fram.

Vänsterpartiet

Samtliga partier som är representerade i fullmäktige fick frågan, men alla svarade inte.

VAR HANDLAR DU?

■ **Catrine Sollenbrant, Liljan, Falun**
– Jag är väl lite partisk eftersom jag jobbar i centrum, men jag försöker att handla i allt vad jag kan i här för att bevara centrum-handeln. Det är så mysigt att den finns.

■ **Basiru Jagne, Falun**
– Jag handlar oftast i den affär som ligger närmast där jag bor. Någon gång ibland åker jag iväg till ett större köpcentrum för att handla.

■ **Kjell Eriksson, Haraldsbo, Falun**
Det blir veckoköp på stormarknader, och ibland handlar jag i centrum. Parkeringsförhållanden och tillgänglighet är viktigt för mig. Det är svårt att hitta platser på exempelvis Tiskenparkeringen.

■ **Frida Fredriksson, Falun**
– Jag handlar nog mest här i centrum. Jag går i skolan i Falun, så det är mest naturligt för mig.

■ **Carina Broman, Falun**
– Det blir mest att handla i Falun eftersom jag jobbar här. Jag tycker inte det är trevligt på stora köpcentrum, men ibland när det är vinter och kallt kan jag besöka Kupolen i Borlänge.

Vad kan jag göra för klimatet? Hur kan jag som konsument tänka kring kvalitet och kvantitet? Kring varor och tjänster? Det är några av frågorna som står i fokus under Faluns första vecka för hållbar handel som hålls i höst.

– Hur och vad vi konsumerar påverkar vårt klimat, vår miljö och även arbetsförhållanden i andra länder. Därför är det viktigt att vi uppmärksammar den här frågan, säger projektledaren **Thomas Sundin**.

TEXT: Kerstin Lundin

EN SÄRSKILD VECKA FÖR

hållbar handel

Foto: Ulf Palm

Foto: Scandina

■ **TEMA: HANDEL/** Veckan för hållbar handel är en aktivitet inom ramen för ”Koll på konsumtion”, ett projekt som Falu kommun driver sedan flera år tillbaka. Målet med projektet är detsamma som namnet: att Faluborna ska få mer koll på olika konsumtionsfrågor.

– Medvetna konsumenter gör klokare val. Ta till exempel en lite dyrare tröja av bra kvalitet och design som du använder i många år. Den är ett bra mycket smartare val än att köpa flera billiga tröjor, säger Thomas Sundin.

Hållbarhetsveckan

Just nu börjar planerna för den första hållbarhetsveckan ta form. Den hålls vecka 39 med start 26 september och avslutas 2 oktober.

I korthet bygger veckan på att butikerna visar upp hållbara varor och tjänster extra mycket, medan Falu kommun marknadsför kampanjveckan och arrangerar aktiviteter på stan.

– Vi vet att många handlare i Falun strävar efter att skapa en hållbar handel. Nu vill vi lyfta

“Vi vet att många handlare i Falun strävar efter att skapa en hållbar handel”

allt bra som görs och inspirera till ett bredare utbud av hållbara tjänster och produkter. Självklart vill vi också att den hållbara handeln ska öka i omsättning, säger Thomas. ■

Frågor eller synpunkter?

Välkommen att kontakta Thomas Sundin, thomas.sundin@falun.se.

/Hållbara varor och tjänster

- ekologiskt producerade varor
  - närproducerade varor (i Dalarna eller max 10 mils avstånd till produktionsplats)
  - återbrukade varor
  - re-designade varor
  - återvunnet material i produkter
  - socialt ansvarstagande, till exempel Fairtrade
  - produkter som håller länge (t.ex. 10 års garanti) och kan återbrukas
  - hållbara tjänster som till exempel reparation och re-design, samt samnyttjande av olika varor.
- Läs mer kollpa konsumtion.se

SANT ELLER FALSKT OM FALU CENTRUM?

Vårt Falun kikade närmare på några vanliga påståenden om Falun.

■ **"Det är billigare att ta bilen till Borlänge och handla där eftersom parkeringen är gratis."**
Kostnaden för bilresan till och från Borlänge är minst 80 kronor. För den summan kan du parkera bilen på till exempel Posten-parkeringen i Falun i åtta timmar.

■ **"Det är ont om p-platser i Falun."**
I stadskärnan finns det cirka 3 000 p-platser. Ladda gärna ner Faluappen där du enkelt hittar alla parkeringar. Läs mer på falup.se.

■ **"När bussarna försvann från Falugatan och Östra Hamngatan blev det väldigt långt till en hållplats."** Avståndet mellan Falugatan och Knutpunkten är 390 meter. Mellan Östra Hamngatan-Vattugränd och Knutpunkten är avståndet 340 meter. Flera bussar stannar idag också längs Trotzgatan, 300 meter från korsningen Falugatan-Holmgatan.

Foto: Katarina Strömberg Freij

/Fairtrade

En Fairtrademärkning innebär bland annat att:

- Minimipriset för produkten aldrig understiger produktionspriset.
- Barnarbete och alla former av diskriminering motverkas.
- Det ska vara okej att engagera sig fackligt.
- En extra premie går till odlare och anställda på större plantager. De får då rösta om vad premien ska gå till, det kan till exempel vara en skola, vattenbrunn eller annat som är till gagn för lokalbefolkningen. På så sätt stöttas också den lokala demokratiutvecklingen.

Barn ska leka, inte arbeta. Det är ett av flera viktiga kriterier för Fairtrademärkningen.

Falun vill jobba för rättvis handel

Nu förbereder Falu kommun en ansökan om att bli diplomerade som "Fairtrade City". – För att kunna få diplomeringen behöver både kommunorganisationen och Faluborna öka sin etiska konsumtion, säger Jonas Eriksson som förbereder kommunens ansökan.

TEXT: Kerstin Lundn

■ **TEMA: HANDEL/** När du som konsument väljer Fairtrademärkta produkter, till exempel kaffe och te, bidrar du till att odlare och anställda i andra länder får bättre ekonomiska villkor.

Fairtrade är i första hand ett medel för att bekämpa fattigdom, men producenterna ska även visa miljöhänsyn.

Jonas Eriksson

Aktivt arbete

För att få diplomeringen Fairtrade City ska Falun leva upp till ett antal kriterier. Det handlar bland annat om att det ska finnas ett bra utbud av rättvist handlade produkter i butiker, caféer, restauranger, hotell och på arbetsplatser.

Kommunen ska också ställa krav på Fairtrademärkning i egna upphandlingar och arbeta aktivt för att Faluborna oftare ska välja Fairtrademärkta produkter.

– Det kan vi bland annat göra genom att samarbeta med företag, föreningar och personer som vill engagera sig. På så sätt kan vi få så många som möjligt delaktiga och sprida intresset för Fairtrade, säger Jonas.

Han har nyligen avslutat insamlingen av den bakgrundsinformation som

VAR MED I ARBETET FÖR RÄTTVIS HANDEL

Har du idéer om hur vi kan lyfta Fairtrade i Falun eller vill engagera dig i Fairtrade-arbetet? Hör av dig. Kontaktuppgifter och mer information finns på kollpakonsumention.se

behövs till ansökan och nu ska kommunens upphandlingspolicy ses över.

Alltsammans ska sedan mynna ut i ett förslag som Falupolitikerna kommer att fatta beslut om i höst.

Om de säger ja kan Falun vara en diplomerad Fairtrade City vid årsskiftet.

För Richard Holmqvist (MP), ordförande i miljørådet, är frågan mycket viktig.

– Äntligen är vi på väg! Snart kan Falun bli en av de allt fler kommuner, senast Stockholm för några veckor sedan, som bidrar till goda arbetsvillkor i fattiga länder. Det känns väldigt bra!

Christina Haggren (M), har en annan syn på saken.

– Vi tycker det är bra att Faluborna handlar rättvisemärkta varor, men vi tycker inte att det finns anledning att bekosta en certifiering. Pengarna behövs bättre på annat håll. ■

Dåligt fungerande enskilda avlopp innebär både miljö- och hälsorisker och kan bland annat hota sköna sommarbad.

Då får din by kommunalt vatten och

Om du bor i Falun eller i tätorter som Bjursås och Svärdsjö har du sannolikt **kommunalt vatten och avlopp**. Bor du däremot i en mindre by har du antagligen eget vatten och avlopp. Det är för dig som kommunens VA-plan är intressant.

TEXT: Kerstin Lundin. FOTO: Ulf Palm

■ **VA/** Vatten- och avloppsplanen, VA-planen, antogs av kommunfullmäktige 2014. Här finns en lista över byar (områden) som så småningom kommer att få kommunalt VA – områden där det finns ett stort behov av allmänt avlopp. Planen berättar också vilka principer som styr vatten- och avloppsförsörjningen i kommunen.

Ändrad ordning

Nyligen ändrades ordningen i listan från 2014 (se lista intill bilden). Det formella beslutet fattades av kommunstyrelsen i början av maj.

– VA-planen är ett levande och långsiktigt dokument, så det är naturligt att det blir förändringar, säger Fredrika Säfström, miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen.

Orsaken till den ändrade ordningen är bland annat att nya VA-ledningar ska anläggas mellan Bjursås och Falun.

“Att åtgärda sitt avlopp är en verklig miljöinsats.”

Fredrika Säfström, miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Läs mer falun.se, sök “VA-plan”

– På så sätt löser vi vatten- och avloppsförsörjningen för flera områden i ett sammanhängande stråk. Det är en effektiv lösning, både ekonomiskt och miljömässigt sett, förklarar Fredrika.

Vad innebär ändringarna i planen?

– Helt enkelt att utbyggnaden för några områden tidigareläggs, medan andra områden flyttas längre fram i tiden.

Rent vatten

I grunden handlar VA-planen om att säkra tillgången till rent vatten, en av de allra viktigaste framtidsfrågorna.

I områden där det finns många enskilda avlopp och dåliga naturförutsättningar kan det bli problem.

– Det kan leda till att näringsämnen och bakterier hamnar i vattendrag eller i grannens vattentäkt och orsakar hälso- och miljöproblem. Här har kommunen

PLANERAD UTBYGGNAD

- **2016:**
  - Stora Källviken
- **2017:**
  - Enviksbyn
  - Björklunden
- **2018:**
  - Svartskär/Lisselbo
- **2019:**
  - Kniva
- **2020:**
  - Hedgårdarna
- **2021–2025:**
  - Varpans östra strand/Uggelvik/Kopparbergs-Hökviken
  - Österå
  - Bergsgården
  - Önsbacken/Västanbäck
  - Västanberg
- **2026–2035:**
  - Aspeboda från Stråttjärner mot Vassbo
  - Hillersboda
  - Larsarvet/Juskbo/Tanshöjd
  - Österbyn
  - Kyrkbyn i Svärdsjö
  - Svärdsjö-Kvarntäkt
  - Bäckehagen/Näset

Skateparken växer

Just nu pågår den efterlängttade utbyggnaden av skateparken vid Västra skolan. Planen är att den utökade skateparken ska stå klar i september.

FOTO: Ulf Palm

■ **FRITID/** – Parken byggs ut med 900 kvadratmeter. Här kommer det att finnas så kallade streettytor och en bowl, berättar projektledaren Nicklas Karlsson, miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen.

Bygget pågår i cirka fem månader och under den tiden är dagens park öppen.

– Det går bra att vara där och åka, men det är jätteviktigt att man respekterar avspärningarna till den nya delen där arbete pågår, säger Nicklas.

Många är delaktiga

Falu kommun samarbetar med flera aktörer för att skapa den nya delen av skateparken.

Falu skate- och snowboardklubb

Falu skatepark intill Västra skolan, eller Hyttgårdsparken, stod klar 2012. Här är det full aktivitet, nästan året om. Falubor i alla åldrar träffas i skateparken och åker skateboard, inlines, kickbike och BMX.

har varit med från början och är fortfarande ett viktigt bollplank i den fortsatta utformningen. Även arkitekten Johan Berglund som har utformat parken är fortsatt delaktig i projektet.

– Och för att inga eventuella

fornlämningar ska skadas är Dalarnas museum på plats och har uppsikt över grävningen, berättar Nicklas.

Läs mer: falun.se, sök "följ skateparkens utbyggnad"

Årummet – en mer levande del av Faluns stadskärna

Efter en halvhalt i projektet årummet är planering och projektering av ombyggnationen nu igång. Målet är att det mesta ska vara klart hösten 2017.

■ **STADSMILJÖ/** Området som kommer att byggas om i första skedet är Falugatan, delar av Stigaregatan och Myntgatan samt parken mellan kvarteret Dalpilen (Försäkringskassan) och Faluån. Även Östra Hamngatan, mellan Falugatan och Vattugränd, kommer att få ett nytt utseende.

– De förslag och synpunkter som kom in under idéinsamlingen 2013–2014 har funnits med som en del i underlaget till gestaltungsprogrammet som i sin tur ligger till grund för projekteringen, berättar Michael Ahnfeldt, projektledare.

Kanske bryggor

Några av Falubornas idéer, till exempel uteserveringar, sittplatser, grönska, mindre trafik och fler

Skiss: Sweco

Tidig skiss på hur Östra Hamngatan skulle kunna se ut.

cykel- och gångstråk, blir nu verklighet samtidigt som det öppnas upp för några p-platser säsongvis på Falugatan.

Det blir mer ytor att vistas på och nya möjligheter för uteserveringar. Ett huvudstråk för cykel kommer att byggas samt säsongvis bilparkering. Parken behålls som park och utvecklas med rabatter samt öppnas upp för att öka trivselen och trygghetskänslan. En utredning pågår också

om möjligheten att lägga bryggor i vattnet mellan Vattugränd och Klabbbron.

– Tanken med hela utvecklingen av årummet är att skapa en attraktivare och mer levande del av Faluns stadskärna, säger Michael Ahnfeldt.

Under hösten 2016 kommer en entreprenör att handlas upp och byggstart planeras till våren 2017. Målet är att det mesta ska vara klart hösten 2017. ■

avlopp

ett ansvar för att ordna med vatten och avlopp, berättar Fredrika.

Information i god tid

I år är anläggningsavgiften cirka 159 000 kr för både avlopp och vatten, för endast avlopp är den cirka 116 000 kr. Sedan tillkommer kostnaden för grävning från tomtgräns till huset. Här kan fastighetsägaren i dagsläget använda sig av ROT-avdraget.

– För enskilda fastighetsägare är detta såklart en stor investering och därför får berörda detaljerad information cirka två år innan utbyggnadsstart, säger Fredrika och påminner om vikten av fungerande avlopp – oavsett var du bor:

– Vi kommer fortfarande att ha många enskilda avlopp i kommunen och det är fastighetsägarens ansvar att se till att hans eller hennes avlopp är godkänt och fungerar bra. Att åtgärda sitt avlopp är en verklig miljöinsats. ■

Kommunfixaren

ÄR MER ÄN VÄLKOMMEN

Hon har hela kommunen som sitt arbetsfält. **Ann-Sofi Göras** är kommunfixare och far runt och hjälper till med praktiska småjobb åt folk. Tjänsten är gratis och den lönar sig. Tack vare kommunfixaren har antalet fallolyckor bland äldre minskat rejält.

TEXT: Agneta Barle. FOTO: Erika Hagegård

■ **OMSORG/** Ann-Sofi Göras har telefontid mellan 8 och 9 alla vardagar. Då kan man boka tid med kommunfixaren. Hon har kontor på Britsarvsgården men är oftast på uppdrag runt om i hela kommunen. Hon kan hjälpa alla som är 67 år och äldre med allt möjligt, som exempelvis att byta glödlampor eller smörja lås. Idag ska hon bland annat sätta upp nya gardiner hemma hos Ulla och Bernt Jernberg, sedan ska hon till en dam i Sundborn och ställa ut trädgårdsmöblerna.

– Det är så roligt när Ann-Sofi kommer, säger Ulla Jernberg, vars lägenhet myllrar av grisar, ugglor och bilar i miniatyr. Både hon och maken Bernt är samlare av stora mått.

– Det är skönt att slippa krängla med lampor och batteribyten. De där draperierna satte hon upp sist hon var här. Det blev väl fint?

Paret har bott på Britsarvsgården i mer än tio år. Nu är det dags för gardinuppsättning och Ann-Sofi Göras passar på att byta lysröret i kökslampan på samma gång. Bernt får en kram innan det är dags att dra vidare.

Färre fallolyckor

En timmes besök av kommunfixaren är gratis. Huvudsyftet med verksamheten är att minska antalet fallolyckor bland äldre.

– Att bryta lårbenshalsen kostar betydligt mer för samhället än att anlita mig, säger Ann-Sofi. De äldre får min hjälp så de slipper klättra upp på stolar och stegar i onödan och riskera att ramla ner och slå sig.

Ett riktigt roligt jobb

Ann-Sofi är barnskötare och undersköterska. Efter många år på olika serviceboenden kom hon till Träffpunkten på Britsarvsgården. Där sökte och fick hon jobbet som kommunfixare.

– Det har jag aldrig ångrat. Jag har världens

– Jag har världens bästa jobb, säger kommunfixaren Ann-Sofi Göras.

/Kommunfixaren

Detta kan du som är 67 år och äldre få hjälp med:

- Halkskydda mattor
- Byta lampor och lysrör
- Fästa upp sladdar
- Byta gardiner
- Smörja lås
- Sätta upp brandvarnare och byta batterier
- Flytta fram soptunnan
- Hämta lättare saker från vind och källare
- Köra bort lätta sopor och tidningar

Däremot gör hon inte:

Elektriska installationer, vatten- och avloppsarbeten, snöskottning, trädgårdsarbete, takarbete, städning.

Kommunfixaren

Telefon: 023-826 57
Vardagar kl. 8–9

“Att bryta lårbenshalsen kostar betydligt mer för samhället än att anlita mig”

bästa jobb, jag får så mycket tillbaka. Det är så kul och jag träffar så mycket trevligt folk. Många är väldigt ensamma. Vissa uppdrag går på tio minuter, andra tar lite längre tid. Somliga vill gärna prata bort en stund över en kopp kaffe.

Två intensiva toppar

Kommunfixaren städar inte, men hon torkar av uppe på överskåp så att de äldre slipper göra det. Hon har med sig egen stege och verktyg, men inte material som glödlampor, spik och batterier. På återvinningen och second hand-butiker är hon välkänd. I oktober börjar värsta ruschen. Då är det dags att pynta inför advent och ta fram ljusslingor och annat julpynt.

– På våren är det mycket fönstertorkning. Jag plockar ner folks gardiner, sen kommer fönsterputsaren och så kommer jag tillbaka och sätter upp gardinerna igen.

Ann-Sofi har fört statistik som visar att besöken blir fler för varje år. Under 2015 gjorde hon närmare 900 besök.

– Man får vara flexibel i det här jobbet och känna in hur man ska ta människor. Det är jätteviktigt. Jag klampar ju in i deras hem och där är det de som bestämmer.

När hon har semester eller är sjuk, stänger hon verksamheten. När hon sen kommer tillbaka får hon alltid höra hur efterlängtat hon är.

– Man får mycket kramar i det här jobbet. Även om min uppgift i första hand är praktisk, betyder den mänskliga kontakten mycket. ■

Träffpunkten sätter guldkant på tillvaron

I Falu kommun finns sex **Träffpunkter** där seniorer och anhöriga kan träffas och umgås under trevliga former. Träffpunkt Britsarvet var först och är dessutom störst.

TEXT: Agneta Barle. FOTO: Jonny Mattsson

■ **OMSORG/** Ett iskallt regn faller utanför Britsarvsgården men inne på Träffpunkten är det varmt och välkomnande. Ingegerd Calles-Högosta, anställd av kommunen som verksamhetsansvarig för Träffpunkt Britsarvet, har bjudit in till bingo med kaffe. Det gör hon varje måndag och torsdag. Ett drygt fyrtiotal pensionärer sitter redan bänkade, beredda med bingoplattorna framför sig. Det pratas och skrattas, det är en trivsamt stämning.

Fullt program

Utanför Träffpunkten sitter ett gäng kvinnor som sticker och pratar. De träffas regelbundet och sticker mössor, vantar och filtar åt Röda Korset. Men nu är det dags att bryta upp, för Judit Eklind som bor på Britsarvsgården, vill inte missa bingo.

Foto: Agneta Barle

Ingegerd Calles-Högosta framför bilder från tidigare upptåg.

– Det är jättebra att Träffpunkten finns. Det skulle bli långsamt att sitta ensam på sitt rum hela dagarna.

Judits kalender är fullteknad, på torsdagarna är det rätt körigt, det är både boule, handarbetsträff och bingo. Träffpunkten gör att hon lär känna folk som hon kan dela olika intressen med.

– När jag flyttade från Esplanaden och hit kände jag ingen här. Nu har jag fått många nya goda vänner.

Först i kommunen

Falu kommun har sex Träffpunkter och Britsarvet var den första. Ingegerd Calles-Högosta har varit verksamhetsansvarig sedan starten 2003.

– Vi vill bryta ensamheten och skapa gemenskap. Man isolerar sig lätt när man

blir äldre. Många har fått nya bekanta här. Alla som bor i kommunen är välkomna hit, det är inte alls bara för dem som bor på Britsarvsgården.

Nu sitter Ingegerd och planerar för höstens program – underhållning, andakter, informationsträffar och fester. Här ska finnas någonting för alla.

– Vi har inga direkta anslag från kommunen utan verksamheten får gå runt på de pengar som deltagarna betalar. Bingen och kaffet idag kostar exempelvis 20 kronor.

Träffpunkten skapar en familjär stämning, man pratar med varandra om det mesta. Och Ingegerd sköter om lokalen och gör den hemtrevlig. Hon byter gardiner, tar in blommor och i ena hörnet har hon olika utställningar.

– Snart är det dags för kosläpp, säger hon. Jag har en samling kor av porslin som passar bra så här års.

Kvinnöverskott

Det märks att bingen är populär. Vid ett av borden sitter Britt Gradin, Elsa Englund och Brita Berglöv. De brukar alltid gå hit när det är bingo.

Vad är det som är så bra med Träffpunkten?

– Socialt är det jättebra. Om man känner sig ensam och lite sällskapssjuk är det bara att gå hit, säger Britt Gradin. Man kan sätta sig vid pusslet eller läsa en tidning och då kommer alltid någon och pratar. Jag är också med i aktivitetsrådet och vi är öppna för nya programförslag. Vi ser gärna att fler män tar sig hit. ■

Träffpunkter i kommunen:

■ **Britsarvet**
Tegelvägen 16, Falun
023-877 14

■ **Hosjögården**
Centralvägen 21–25,
Falun
0246-815 30

■ **Sandtåktsgården**
Bjursåsvägen 28,
Bjursås
023-827 06

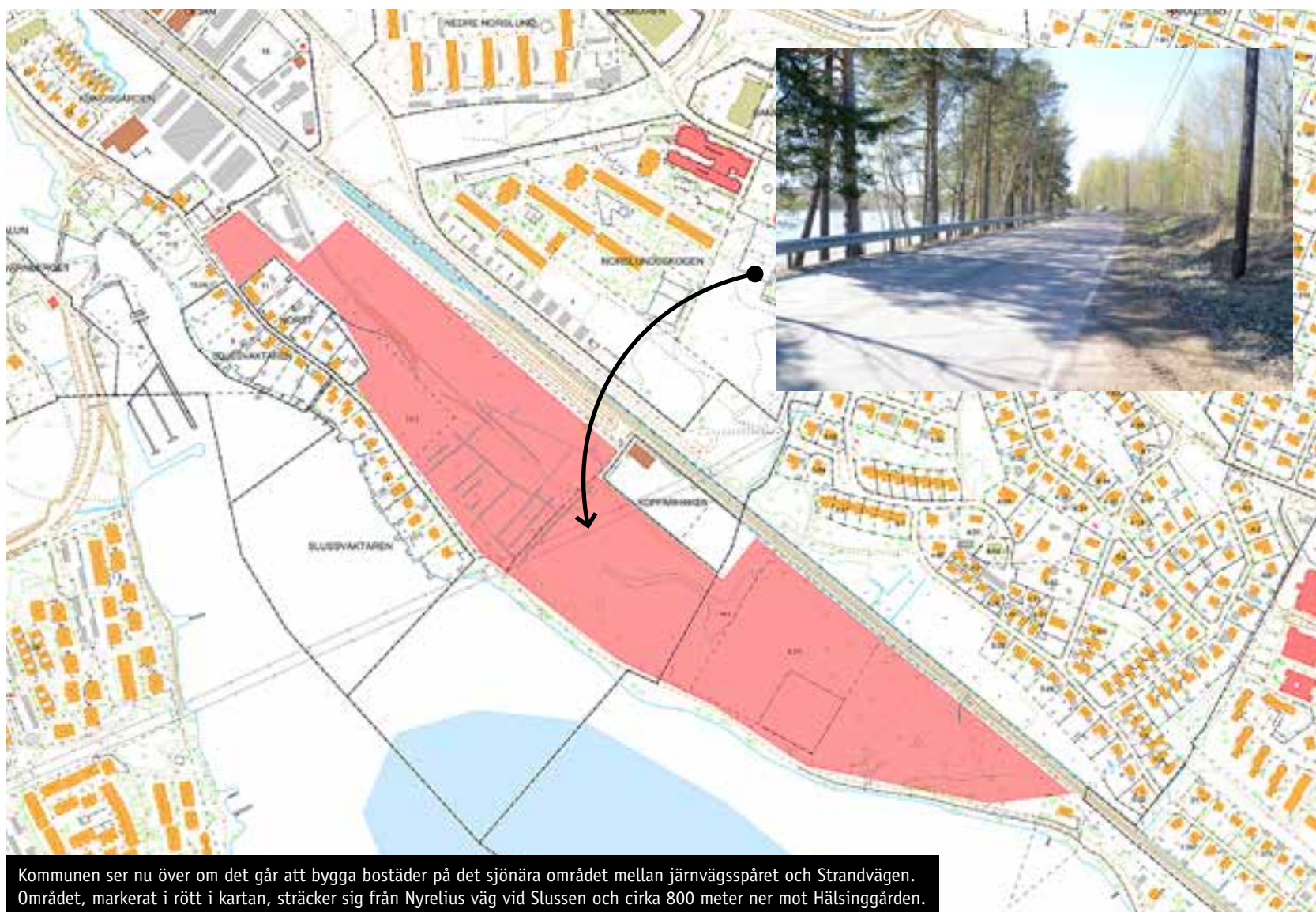
■ **Smedjan**
Sturegatan 37, Falun
023-827 06

■ **Svärdsjö**
Källängevägen 2A,
Svärdsjö
0246-815 30

■ **Vandraren**
Vandrarvägen 10,
Falun
023-865 65

Program finns på falun.se

Attraktiva lägen vid Runns norra strand

Falu kommun undersöker nu möjligheterna att **bygga bostäder** på ett attraktivt och sjönära område längs Strandvägen. Om förutsättningarna är bra och om marken kan saneras, så kan det bli frågan om att öppna för byggande av flerfamiljshus och villatomter om några år.

TEXT OCH FOTO: Peter Dahlkvist

■ **BOSTÄDER** – Det här är ett fint område och det är synd att det inte används. Vi har i uppdrag att skapa fler bostäder i Falun och det finns en politisk önskan att det här området undersöks, säger Nicklas Karls-

son som är projektingenjör på miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen.

Området ligger mellan Strandvägen och järnvägsspåret, från Nyrelius väg vid Slussen och cirka 800 meter ner mot Hälsinggården.

På många ställen har det en fin utsikt mot Runn. Marken som är bevuxen med yngre

löv- och barrskog har tidigare huserat industrier, vilket betyder att det kan finnas föroreningar i marken.

– Det här är ett riskområde för föroreningar så vi börjar med provtagningar för att se om vi eventuellt behöver sanera. Sedan behöver vi ta hänsyn till att marken ligger väldigt lågt och har låg bärighet på sina ställen, säger Nicklas Karlsson.

I förstudien som håller på att tas fram finns bland annat idéer om att göra en ny gata uppe vid järnvägen mellan Nyrelius väg och Hälsinggårdsvägen, och flytta upp biltrafiken dit. Den gamla sträckningen av Strandvägen skulle i så fall bli en gång- och cykelväg. Enligt Nicklas Karlsson så kan en möjlig ide vara att bygga flerfamiljshus närmast Hälsinggården och kanske villatomter närmare Slussen.

När kan området vara klart för byggnation?

– Det här är ett första skede med provtagningar och förstudie. Om allt går bra så kan detaljplanarbetet starta i höst, vilket innebär att området kan stå klart för byggnation om några år, avslutar Nicklas Karlsson. ■

”Vi börjar med provtagningar för att se om vi eventuellt behöver sanera”

Nicklas Karlsson

DE FIXAR UPPLEVELSEFYLLDA *cykelstigar på Lugnet*

Visste du om att det finns jättefina **cykelstigar** i markerna uppe vid Lugnet? Här kan du och dina vänner eller din familj ta omväxlande turer på era mountainbike-cyklar. Falu stigcyklisters medlemmar, som har ett stort intresse att cykla i skog och mark, har byggt de varierande stigarna i samarbete med Falu kommun.

TEXT: Peter Dahlkvist.

Foto: Per Hagdahl

Uppe på Lugnet finns flera mil med fina cykelstigar ute i skog och mark, för alla smaker. En fin tur med familjen, en balansakt med cykeln över spångar eller full fart nerför.

Foto: Peter Dahlkvist

Tomas Nilsson delar intresset för cykling med fyraårige sonen Arne, som snart ska börja använda en cykel med trampor.

■ **CYKLA/** – För bara 15 år sedan var mountainbike och stigcykling en sport för entusiaster. Idag ser vi folk i alla åldrar som på många olika sätt rör sig med cykel i skogen – allt från lugn turcykling på grus- och traktorvägar till knixig stigcykling eller mer fartfylld utförs-cykling. Gemensamt för alla tror jag är det fantastiska med att både komma ut i naturen, få ett skönt motionspass och kanske krydda med lite tekniska utmaningar om man vill, säger Per Hagdahl som är ordförande för Falu stigcyklisters.

Föreningens målsättning är bland annat att skapa lättillgängliga cykelstigar för att få fler att cykla, och ordna bra leder som de lokala klubbarna kan ha för träning och tävling. Cykelstigarna är öppna för alla och kostar inget att använda. För närvarande är både den blå leden (7 km), den röda leden (15 km) och "Second Chance" vid Sjulsvstugan öppen. Nyligen så invigdes också "Gamla Mormor", en 1,2 km grusad flow-led, från hopptornet

ner till skidstadion. Leden klassas som grön/blå det vill säga ganska lättcyklad.

– Det är en led som vänder sig till en mycket bred målgrupp, från barn och nybörjare till avancerade cyklisters och vi har byggt den så att det finns något för alla, säger Per Hagdahl.

■ På vilket sätt jobbar ni och kommunen ihop när det gäller lederna på Lugnet?

– Lederna används glädjande nog väldigt frekvent, men det innebär också att underhållsbehovet har ökat. Samtidigt utökas antalet leder hela tiden och i och med det har Falu kommun från och med i år klivit in och tar ett större ansvar för underhållet av lederna. Falu stigcyklisters kommer att fortsätta arbeta med utveckling av nya leder och banor, samt göra punktinsatser när det gäller underhåll. Det här är en mycket positiv utveckling tycker vi, och nödvändig för att kunna

Cykelstigarna på Lugnet är en del av Biking Dalarna, där flera destinationer gått samman för att erbjuda besökare högkvalitativa cykelupplevelser. Efterfrågan på fina cykelleder är något av det som ökar mest inom sommarturism i Dalarna. Du kan läsa mer och se alla cykelleder på: bikingdalarna.se.

hålla en bra kvalitet på våra leder, säger Per Hagdahl.

När vi besöker Lugnet och ser den nya leden växa fram slås vi av hur omväxlande miljöerna är, och vilken stor naturupplevelse i kombination med fart och fläkt som cykelstigarna ger. Gänget som anlägger velodromkurvor, bygger broar och fyller ut ojämnheter med grus, brukar vara runt tio personer.

– Det är kul att vara med vid själva byggandet och jag försöker vara med så mycket jag hinner, säger Tomas Nilsson som när vi träffar honom bland annat har med sin fyraårige son Arne, på en liten sparkcykel bredvid.

■ Upplever du någon förändring under den tid som du hållit på med stigcykling?

– Ja, när jag började cykla så var man nästan alltid ensam i skogen. Nu träffar man alltid på någon som man kan prata med, avslutar Tomas Nilsson. ■

/Kalendariet: Juli–augusti

Foto: Trons

Foto: Tima Wridén

Foto: Lars-Gunnar Svärd

Känner du din kommun?

Foto: Magdalena Forsberg

Vet du vem det här är och var statyn står?

■ **TÄVLING/** Skicka svaret på ett vykort till: **Vårt Falun, Kommunikationskontoret, 791 83 Falun** eller mejla redaktionen@falun.se

Vi vill ha ditt svar senast **1 augusti**. Tre vinnare belönas med ett presentkort på 200 kr hos Visit Södra Dalarna – vinsten kommer med posten. Rätt svar och namn på vinnarna presenteras i nästa nummer av Vårt Falun.

Juni/

3–11 Å-festen. Centrala Falun	18 Loppis på Lilltorpets dansbana. Lilltorpet	29 Blomstervandring. Hedenborg
7–11 Falun Italian Village. Centrala Falun	18 Pelargondag i Sundborn. Stora Hyttnäs	30 Musik i sommarkväll – Tängerpöjkarna med Karin. Envikens gamla kyrka
7 Kammarmusik. Falu gruva	18–19 Gå på löta i Grejsan – guidad vandring i fåbodemiljö. Grejsans fåbod	Midsommarfiranden runt om i kommunen finns att se på www.visitsodradalarna.se
8 Slagsverkskonsert. Kristinehallen	22 Skapa en vacker hårkrans till midsommarfesten. Kopparträdet	
9 Musik i sommarkväll. Bjursås kyrka	26 Runn Open Water. Roxnäs Udde	
11 Loppmarknader Östanfors. Östanfors		
12 Musik i Stadsparken – Hemvärnets musikkår. Stadsparken Falun		

Juli/

1–9 Tissel och Trassel på Cykelakuten. Dalregementet	5 Familjeskoj med barnteater: Jagad av en T-Rex. Lilltorpet	Ernst Rolf. Ernst Rolfgården
2 Biets dag. Stabergs bergmångård	6 Cykeltur – Gårdarna runt sjön. Bondes Gård	17 Gruvvandring kring Vintjärns gruvor. Vintjärn
2 Sommarmusik i Grycksbo kyrka. Grycksbo kyrka	9 Allsång med Lasse Berghagen. Svärdsjö Gammalgård	20 Sommarmusik – Barock och Folkton. Kristine kyrka
2 Livemusik – Jukebox. Café Slussvaktarn	12 Familjeskoj med barnteater: Vår version av Askungen. Lilltorpet	21 Vandring på Korsåbruk. Korså bruk
3–17 Sommarcafé och fotoutställning. Stora fabriken, Grycksbo	16 Historia och historier kring	23 Kopparkortegen. Ingarvet
		27 Falu Cruising. Centrala Falun

Augusti/

3 Custom-utställning i Sågmyra. Sågmyra	7–12 Fritt lopp för de dugliga – Nu ännu värre. Tidstrands yllefabrik	genom Faluns centrala delar. Kristine kyrka
4 Trädgårdsafton på Sveden. Linnés bröllopsstuga och trädgård	12–14 Runndagarna sommar. Runn	18–20 Rockstad: Falun – Sabaton Open Air. Lugnet
4 Dans till Expanders. Lilltorpet	13–15 Veteranmarschen 2016 – Falun. Centrala Falun	18 Himlen är oskyldigt blå – Ted Gärdestads mest älskade låtar. Carl Larsson-gården
5 Småstadsliv – Klart Sämsta Showen. Dössberget	13 Stora Stöten Swimrun. Falu Gruva	21 Konsert a la Alice Babs. Aspeboda kyrka
6 Traditionell slätter med lie och hässjor. Sågsbo, Bjursås	14 Bergnilsloppet – cykla Runn runt. Runn	27 Kopparmoppen. The Twin Club
	14–20 Spökvandring på historisk mark	

Foto: Ulf Palm

Vinnare

Rätt svar i förra numret var Vika. Tack för alla rätta svar! Vinnare denna gång:

- Vivian Löfgren
- Annika Signell
- Lars Hedberg

Grattis – vinsterna kommer med posten.

Gilla oss!

■ **FACEBOOK/** Visste du att Falu kommun har en officiell Facebook-sida? Det har vi haft sedan 2009. Här hittar du information och kan ställa frågor. Gå gärna in och gilla oss – facebook.se/falukommun Flera förvaltningar, fritidsgårdar och projekt har även egna Facebook-sidor. För mer information, se falun.se/socialamedier.

Kalendariet visar ett axplock av allt som händer runt om i kommunen. Vissa evenemang ges vid flera tillfällen. Vi reserverar oss för ändringar och eventuella felskrivningar. Detaljer och tider hittar du hos Visit Södra Dalarna på Trotszgatan 10–12 eller www.visitsodradalarna.se. För biljetter till flera av evenemangen, tfn 0771-62 62 62.

Nästa nummer kommer i september. Nyhetstips: redaktionen@falun.se eller tfn 023-827 22!